

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ NGỌC BÍCH

NGHIÊN CỨU CÁC GIÁ TRỊ VĂN HỌC CỔ TRUYỀN
CỦA TRUYỆN KỂ DÂN TỘC THÁI

LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM

THÁI NGUYÊN - NĂM 2018

ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM

TRẦN THỊ NGỌC BÍCH

**NGHIÊN CỨU CÁC GIÁ TRỊ VĂN HỌC CỔ TRUYỀN
CỦA TRUYỆN KỂ DÂN TỘC THÁI**

Ngành: Văn học Việt Nam

Mã ngành : 8.22.01.21

**LUẬN VĂN THẠC SĨ NGÔN NGỮ,
VĂN HỌC VÀ VĂN HÓA VIỆT NAM**

Người hướng dẫn khoa học: PGS. TS Ngô Thị Thanh Quý

THÁI NGUYÊN - NĂM 2018

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan luận văn này được cá nhân tôi thực hiện. Mọi kết quả nghiên cứu trong luận văn này là trung thực và không trùng lặp với các đề tài khác.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả

Trần Thị Ngọc Bích

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành cảm ơn PGS.TS Ngô Thị Thanh Quý, người đã trực tiếp hướng dẫn tôi trong quá trình thực hiện luận văn.

Tôi xin chân thành cảm ơn các thầy, cô giáo, cán bộ trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên cùng các anh chị đồng nghiệp trong cơ quan đã tạo điều kiện thuận lợi cho tôi học tập và nghiên cứu tại trường Đại học Sư phạm Thái Nguyên trong thời gian qua.

Tôi xin gửi lời cảm ơn tới gia đình, bạn bè, những người thân luôn động viên và giúp đỡ tôi trong suốt quá trình thực hiện luận văn này.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2018

Tác giả

Trần Thị Ngọc Bích

MỤC LỤC

Trang

Lời cam đoan	i
Lời cảm ơn.....	ii
Mục lục	iii
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Mục đích nghiên cứu	2
3. Lịch sử vấn đề.....	3
4. Đối tượng nghiên cứu và phạm vi nghiên cứu	5
5. Phương pháp nghiên cứu	5
6. Cấu trúc của luận văn	6
NỘI DUNG	7
Chương 1: TỔNG QUAN NHỮNG VẤN ĐỀ NGHIÊN CỨU CỦA ĐỀ TÀI	7
1.1. Khái quát về dân tộc Thái.....	7
1.1.1. Một vài nét về dân tộc Thái.....	7
1.1.2. Đôi nét về những thành tựu văn học của người Thái	11
1.2. Văn học cổ truyền.....	14
1.2.1. Khái niệm.....	14
1.2.2. Một vài nét về văn học cổ truyền Thái	14
1.3. Truyện kể dân tộc Thái.....	15
1.3.1. Thần thoại	15
1.3.2. Truyền thuyết.....	20
1.3.3. Truyện cổ tích.....	22
1.3.4. Truyện thơ.....	25
1.4. Lý thuyết giá trị và giá trị của văn học cổ truyền.....	26
Tiểu kết chương 1	29

Chương 2: MỘT SỐ GIÁ TRỊ VĂN HỌC CỔ TRUYỀN CỦA TRUYỆN KỂ DÂN TỘC THÁI.....	30
2.1. Giá trị nhận thức	30
2.1.1. Khái niệm.....	30
2.1.2. Biểu hiện trong những truyện kể Thái.....	31
2.2. Giá trị giáo dục	40
2.2.1. Khái niệm.....	40
2.2.2. Biểu hiện trong những truyện kể Thái.....	42
2.3. Giá trị thẩm mỹ.....	43
2.3.1. Khái niệm.....	43
2.3.2. Biểu hiện trong những truyện kể Thái.....	44
Tiểu kết chương 2	48
Chương 3: PHÁT HUY NHỮNG GIÁ TRỊ VĂN HỌC CỔ TRUYỀN CỦA TRUYỆN KỂ DÂN TỘC THÁI TRONG BỐI CẢNH HỘI NHẬP VÀ PHÁT TRIỂN	49
3.1. Sự cần thiết phải phát huy các giá trị văn học cổ truyền.....	49
3.2. Giá trị văn học cổ truyền của truyện kể dân tộc Thái góp phần xây dựng và phát triển văn hóa và con người trong bối cảnh hội nhập hiện nay ..	51
3.3. Những vấn đề đặt ra trong việc giữ gìn và phát huy giá trị văn học cổ truyền của truyện kể dân tộc Thái	58
3.3.1. Dự báo xu thế biến đổi các giá trị văn học cổ truyền.....	58
3.3.2. Những vấn đề đặt ra trong bảo tồn	60
3.3.3. Giải pháp.....	64
Tiểu kết chương 3	71
KẾT LUẬN.....	72
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	74

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Việt Nam là một quốc gia đa dân tộc, đa văn hóa với truyền thống lịch sử lâu đời. Cộng đồng các dân tộc Việt Nam cùng chung sống tạo nên một đất nước hình chữ S xinh đẹp, mang bản sắc riêng trên bản đồ thế giới.

Vấn đề văn hóa dân tộc từ lâu đã nhận được rất nhiều sự quan tâm của Đảng. Trong đại hội lần thứ VI (1986), Đảng ta đã khẳng định: *“Trong việc phát triển kinh tế - xã hội ở những nơi có đông bào các dân tộc thiểu số, cần thể hiện đầy đủ chính sách dân tộc, phát triển mối quan hệ gắn bó tốt đẹp giữa các dân tộc trên tinh thần đoàn kết, bình đẳng, giúp đỡ nhau cùng làm chủ tập thể; kết hợp phát triển kinh tế và phát triển xã hội, đẩy mạnh sản xuất và chăm lo đời sống con người, kể cả những người từ nơi khác đến và dân tại chỗ. Chống những thái độ và những biểu thị tư tưởng “dân tộc lớn” và những biểu hiện của “dân tộc hẹp hòi”*”. Vấn đề dân tộc còn được đề cập trong nhiều văn kiện khác của Đảng. Trong các chính sách dân tộc, bảo tồn và phát huy các giá trị văn hóa, văn học cổ truyền là vấn đề quan trọng nhận được nhiều sự quan tâm từ các ban ngành, đoàn thể, các cấp lãnh đạo.

Hình thành và phát triển trong chặng đường lịch sử văn học Việt Nam, văn học cổ truyền các dân tộc thiểu số đã có đóng góp nhất định trong việc xây dựng và làm phong phú, đa dạng nền văn học dân tộc. Trong sự đóng góp của nền văn học các dân tộc thiểu số, không thể không kể đến sự góp mặt của nền văn học cổ truyền dân tộc Thái. Dân tộc Thái là một dân tộc có kho tàng truyện kể phong phú, đặc sắc với những tác phẩm ở nhiều thể loại như: truyền thuyết, thần thoại, cổ tích, truyện thơ... Những truyện kể của dân tộc Thái đã làm say đắm bao thế hệ người đọc, người nghe từ xưa đến nay. Với sự phong phú về số lượng, đa dạng về nội dung, hoàn thiện về trình độ nghệ thuật, truyện kể dân tộc Thái đã góp phần làm đa dạng nền văn học của dân tộc thiểu số nói riêng và nền văn học Việt Nam theo cách riêng của mình.

Hiện nay, một số truyện kể Thái đã được đưa vào chương trình giảng dạy trong các nhà trường. Đặc biệt, chương trình và sách giáo khoa phổ thông sau năm 2019 sẽ có 20% dành cho chương trình địa phương. Vì vậy, cần bổ sung những tri thức vùng miền vào nội dung chương trình học. Trước thực tế đó, nghiên cứu về văn học dân tộc Thái cũng như những tác phẩm truyện kể trong kho tàng văn học dân gian dân tộc này là một nhiệm vụ cần thiết, có ý nghĩa thực tiễn đối với quá trình học tập và giảng dạy chương trình Ngữ văn ở các bậc học, nhằm đáp ứng những thay đổi của chương trình và sách giáo khoa phổ thông trong thời gian tới. Tuy nhiên, văn học cổ truyền, truyện kể dân tộc Thái lại chưa được nghiên cứu sâu rộng, toàn diện, điều đó tạo ra những khó khăn trong quá trình nghiên cứu, học tập về những tác phẩm có nhiều giá trị đặc sắc này.

Từ những lí do trên, chúng tôi nhận thấy nghiên cứu về truyện kể dân tộc Thái là vấn đề quan trọng và có ý nghĩa thiết thực. Vì vậy, chúng tôi lựa chọn đề tài: *Nghiên cứu các giá trị văn học cổ truyền của truyện kể dân tộc Thái* với mong muốn góp thêm một tài liệu cho việc học tập, nghiên cứu về nền văn học có nhiều giá trị đặc sắc nhưng vẫn còn nhiều khoảng trống mà chúng ta chưa đặt chân đến này.

Đề tài này được thực hiện sẽ cung cấp thêm những hiểu biết về giá trị của các truyện kể dân tộc Thái, từ đó góp phần vào việc nghiên cứu và giảng dạy văn học Thái ở các nhà trường nói chung.

2. Mục đích nghiên cứu

Mục đích của chúng tôi trong việc thực hiện đề tài này là thấy được các giá trị văn hóa cổ truyền của truyện kể dân tộc Thái trên các phương diện nhận thức, giáo dục, thẩm mỹ. Trên cơ sở đó, thấy được sự cần thiết và những vấn đề đặt ra, các giải pháp phát huy những giá trị văn học cổ truyền của truyện kể dân tộc Thái nhằm xây dựng và phát triển văn hóa, con người trong cuộc sống hôm nay.

3. Lịch sử vấn đề

Trong thời gian gần đây, nghiên cứu văn học cổ truyền các dân tộc thiểu số, trong đó có văn học cổ truyền dân tộc Thái đã nhận được sự quan tâm của các nhà khoa học, giới nghiên cứu trong và ngoài nước.

Trong cộng đồng các dân tộc thiểu số Việt Nam, dân tộc Thái là dân tộc thiểu số có số dân đông thứ hai (sau dân tộc Tày). Với lịch sử phát triển lâu đời, nền văn học Thái sớm có điều kiện phát triển và đạt được nhiều thành tựu nổi bật. Với nhiều tầng giá trị và ý nghĩa sâu sắc, văn học Thái nhận được rất sự quan tâm của giới nghiên cứu.

Tác giả Đinh Văn Lành trong cuốn *Bước đầu tìm hiểu thần thoại dân tộc Thái* đã dày công nghiên cứu về thần thoại Thái vùng Tây Bắc. Đó là những thần thoại về sự hình thành vũ trụ, thế giới tự nhiên, sự tích anh hùng... Qua đó, tác giả đã cung cấp cho người đọc một cái nhìn mới về việc nhận thức thế giới của người Thái qua thể loại thần thoại.

Nhà nghiên cứu Cẩm Cường - một người con của dân tộc Thái đã dành sự quan tâm đặc biệt cho việc bảo vệ, lưu truyền và phát triển nền văn học của dân tộc mình. Trong cuốn *Tìm hiểu văn học dân tộc Thái ở Việt Nam*, ông đã chỉ ra nguồn gốc, những thành tựu và đặc sắc nghệ thuật của văn học dân tộc Thái. Đồng thời, ông cũng đi sâu tìm hiểu văn học trong đời sống xã hội của cộng đồng người Thái và chỉ ra sự biến đổi, phát triển của văn học Thái từ đầu thế kỷ XX cho tới nay.

Bên cạnh những tác giả trên cũng có rất nhiều các tác giả quan tâm đến các loại thể khác của dân tộc Thái. Tác giả Nguyễn Văn Hòa nghiên cứu, sưu tầm *Truyện cổ và dân ca Thái vùng Tây Bắc*. Tác giả Ngô Thị Phượng lại tìm hiểu về văn học Thái qua công trình *Nghiên cứu một số truyện thơ của dân tộc Thái ở Việt Nam có cùng đề tài với truyện thơ Nôm của dân tộc Kinh*, qua đó thấy được những điểm tương đồng và khác biệt giữa hai đối tượng nghiên cứu, hai bộ phận văn học này.

Trong công trình *Vấn đề bảo tồn và phát huy di sản văn hóa hiện nay*, tác giả Nguyễn Toàn Thắng đã chỉ ra hai nhiệm vụ quan trọng là “bảo tồn” và “phát huy” văn học cổ truyền phải luôn gắn bó chặt chẽ với nhau. Bảo tồn được thì mới phát huy được. Tác giả đồng thời cũng đề xuất hai dạng bảo tồn, đó là bảo tồn nguyên vẹn (bảo tồn trong dạng tĩnh) và bảo tồn phát huy (bảo tồn trong dạng động). Có thể nhận thấy đây là những nghiên cứu mang tính tổng hợp và có ý nghĩa thực tiễn, mang đến những nhận định khái quát về vấn đề bảo tồn và phát huy nền văn học các dân tộc thiểu số - một vấn đề quan trọng, cấp thiết đặt ra trong bối cảnh hiện nay.

Nhằm đánh giá những thành quả cùng những hạn chế trong công tác bảo tồn văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số, Hội thảo “Thực trạng và giải pháp bảo tồn, phát huy văn hóa cổ truyền các dân tộc thiểu số Việt Nam” đã được tổ chức. Hơn 50 bản tham luận phản ánh về nhiều vấn đề đã được phân tích, bàn luận, đưa ra những cái nhìn mới để có những giải pháp hiệu quả trong công tác gìn giữ, bảo tồn, phát huy văn học cổ truyền của các dân tộc thiểu số Việt Nam, góp phần vào công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước, đặc biệt là việc xây dựng, phát triển văn hóa, văn học nghệ thuật trong tình hình hiện nay. Qua đó, chúng tôi nhận thấy các tác giả đã đưa ra được một số biện pháp bảo tồn văn học cổ truyền. Tuy nhiên, những nghiên cứu đó mới chỉ dừng ở mức độ khái quát mà chưa đi sâu khám phá được những giá trị riêng biệt của văn học cổ truyền Thái.

Qua việc tìm hiểu những công trình nghiên cứu trên, chúng tôi nhận thấy khi nghiên cứu về văn học cổ truyền Thái, các tác giả đã có những sưu tầm, tìm tòi, đem đến những hiểu biết mới mẻ cho người đọc, đồng thời đã chỉ ra được một số giá trị đặc trưng của văn học Thái, trong đó có văn học cổ truyền và các truyện kể dân tộc Thái.

Kế thừa những thành tựu của những nhà nghiên cứu đi trước, ở luận văn này, chúng tôi mong muốn sẽ đóng góp cho việc nghiên cứu, giảng dạy và bảo tồn những giá trị của truyện kể dân tộc Thái trong bối cảnh hiện nay.